

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 38/2018-39

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 19. novembra 2019 v senáte zloženom z predsedu senátu Mojmíra Mamojku a zo sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní o ústavnej sťažnosti [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Júliusom Kvetánom, Štefánikova 17, Humenné, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 226/2015 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 226/2015 porušené boli.

2. [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadostučinenie v sume 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré je Okresný súd Košice I povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

3. Okresný súd Košice I je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 475,05 € (slovom štyristosedemdesiatpäť eur a päť centov) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. Júliusa Kvetána, Štefánikova 17, Humenné, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Sťažnostná argumentácia

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 38/2018-18 z 31. januára 2018 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“, v citáciách aj len „žalobca“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 226/2015 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Vec napadla ústavnému súdu 1. decembra 2017 a podľa Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. marca 2016 do 28. februára 2017 bola pridelená sudkyňi spravodajkyňi Marianne Mochnáčovej, toho času členke prvého senátu ústavného súdu v zložení Peter Brňák (predseda senátu), sudkyňa Marianna Mochnáčová a sudca Milan Ľalík. Všetkým z uvedených sudcov uplynulo 16. februára 2019 funkčné obdobie.

3. V období od 17. februára 2019 ostala vec sťažovateľa podľa čl. II bodov 7 a 8 Dodatku č. 1 k Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. marca 2018 do 28. februára 2019 a podľa čl. X bodu 2 písm. c) Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019 neprerozdelená a nebol jej pridelený sudca spravodajca. Po vymenovaní ostatných šiestich sudcov ústavného súdu (10. októbra 2019) bola vec sťažovateľa podľa čl. X bodu 5 písm. b) Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019 v znení dodatku č. 1 schváleného 16. októbra 2019 (ďalej len „rozvrh práce“) pridelená sudcovi spravodajcovi Petrovi Strakovi. Podľa čl. II bodov 3 a 5 rozvrhu práce je na konanie vo veci príslušný tretí senát ústavného súdu v zložení Mojmir Mamojka (predseda senátu) a sudcovia Peter Straka a Martin Vernarský.

4. Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ sa na Krajskom súde v Prešove žalobou podanou 18. júla 2002 domáhal proti žalovanému – Železnice Slovenskej republiky (ďalej len „žalovaný“) náhrady ušlého zisku s príslušenstvom a nemajetkovej ujmy. Vec bola z Krajského súdu v Prešove postúpená okresnému súdu, na ktorom od 11. novembra 2002 až do 22. apríla 2015 prebiehalo konanie pod sp. zn. 34 C 108/2002. V konaní bolo rozhodnuté rozsudkom č. k. 34 C 108/2002-709 z 26. novembra 2013 tak, že okresný súd v časti nároku na náhradu nemajetkovej ujmy, ako aj na náhradu ušlého zisku za obdobie od 1. augusta 1998 do 30. júna 2000 žalobu zamietol. Vo zvyšku uplatneného nároku na náhradu ušlého zisku, a to za obdobie od 1. júla 2000 do 30. marca 2003, vylúčil nárok na samostatné konanie. Proti uvedenému rozsudku podal sťažovateľ odvolanie, ktoré Krajský súd v Košiciach potvrdil rozsudkom sp. zn. 1 Co 63/2014 zo 4. marca 2015, čím sa stal rozsudok okresného súdu sp. zn. 34 C 108/2002 právoplatným 22. apríla 2015. Predmetné konanie bolo teda vo zvyšku ďalej vedené okresným súdom pod sp. zn. 15 C 226/2015.

5. Sťažovateľ v sťažnosti poukázal na skutočnosť, že na ústavnom súde bolo v minulosti pod sp. zn. II. ÚS 148/2014 vedené konanie, v ktorom sa domáhal vyslovenia porušenia práva na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietáhov v pôvodnom konaní, t. j. v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 34 C 108/2002. V predmetnom konaní

ústavný súd konštatoval namietané porušenie označených práv nálezom sp. zn. II. ÚS 148/2014 z 9. decembra 2014.

6. V súvislosti s napadnutým konaním sťažovateľ zdôraznil, že „*príčinu týchto zbytočných prietahov jednoznačne vidí v nepochopiteľnom negatívnom postoji zákonnej sudkyne voči sťažovateľovi ako účastníkovi konania, (čo je zrejmé zo súdneho spisu), ktorá miesto toho aby konala v zmysle OSP kvalifikovane a v zmysle čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky teda, aby okrem iného konala vo veci bez zbytočných prietahov a aby rešpektovala pokyn súdu vyššieho stupňa - Krajského súdu v Košiciach (ďalej len krajský súd) v jeho uznesení zo dňa 25. apríla 2013 č.k. 4Co/223/2010-503 na str. 6 ods. 2, riad. 7 až 10, tak tento pokyn nerešpektovala a naopak, po tom, čo sťažovateľ doložil tieto odvolacím súdom požadované skutočnosti listinnými dôkazmi a domáhal sa, aby okresný súd konal v zmysle uvedeného pokynu krajského súdu, tak zákonná sudkyňa uložila sťažovateľovi poriadkovú pokutu vo výške 120.- eur uznesením zo dňa 23.6.2016 č. k. 15C 226/2015-302 s odôvodnením, že podáva urážlivé podania voči súdu a tým sťažuje postup súdu s tým, že predkladá podania (bez ich konkretizácie), ktoré nesúvisia so žalobným návrhom, sú nezrozumiteľné a zmätočné.“.*

7. Sťažovateľ taktiež uviedol, že 21. októbra 2017 podal predsedovi okresného súdu opakovanú sťažnosť na prietahy v konaní, na ktorú predseda okresného súdu reagoval listom z 23. novembra 2017, v ktorom sťažnosť sťažovateľa posúdil ako dôvodnú.

8. Na základe uvedeného sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo [REDACTED] na prejednanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods.2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl.6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I. v konaní vedenom pod sp. zn. 15C 226/2015 porušené bolo.

2. [REDAKOVANÉ] priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 50.000.- Eur (slovom päťdesiat tisíc Eur), ktoré je Okresný súd Košice I. povinný mu vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

3. Okresný súd Košice I. je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 254,88 Eur (slovom dvestopäťdesiatštyri Eur a osemdesiatosem centov) na účet jeho právneho zástupcu advokáta JUDr. Júliusa Kvetána, Štefánikova 17, 066 01 Humenné (za dva úkony právnej služby a 2 krát režijný paušál) do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

II.

Vyjadrenie okresného súdu a ďalšie podania sťažovateľa

9. Ústavný súd podľa § 29 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov predložil prijatú sťažnosť účastníkom konania na vyjadrenie a podľa § 30 ods. 2 tohto zákona vyzval účastníkov konania na oznámenie, či v prejednávanej veci súhlasia s upustením od ústneho pojednávania [ústavný súd procesne postupoval podľa toho času platného a účinného zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov, neskôr nahradeného zákonom č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

10. Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k ústavnej sťažnosti prípisom sp. zn. 1 SprV 100/2018 ústavnému súdu doručeným 23. februára 2018 (ďalej len „vyjadrenie okresného súdu“), v ktorom okrem krátkeho chronologického prehľadu stavu prejednávanej veci uviedol, že aj keď spor javí určité znaky náročnosti (tieto okresný súd nekonkretizoval, pozn.), táto skutočnosť nemôže ospravedlniť doterajšiu dĺžku konania. Okresný súd zároveň súhlasil s upustením od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti.

11. K vyjadreniu okresného súdu k ústavnej sťažnosti kontradiktórne zaujal stanovisko sťažovateľ podaním doručeným ústavnému súdu 7. marca 2018 (ďalej len „vyjadrenie sťažovateľa“), v ktorom okrem iného poukázal na neefektívnosť postupu okresného súdu spočívajúcu v tom, že napriek tomu, že vec bola 14. januára 2016 meritórne rozhodnutá, krajský súd na odvolanie sťažovateľa rozhodnutie okresného súdu zrušil. Poukázal tiež na zbytočnú následnú dĺžku dokazovania vo veci, ktorá spočívala v nezmyselnosti duplicitného výsluchu svedkov a vyžiadania „správy“ od Ing. J. M. a v nezmyselnosti opätovného posudzovania pasívnej legitímácie žalovaného. Prejednávanú vec sťažovateľ nevníma ako náročnú na rozhodnutie. Sťažovateľ vzhľadom na tieto uvedené dôvody a vzhľadom na to, že ku dňu koncipovania predmetného vyjadrenia nebolo vo veci rozhodnuté, trval na nariadení ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti. [prejednávaná vec bola meritórne rozhodnutá okresným súdom 15. marca 2018 a rozhodnutie okresného súdu bolo potvrdené rozsudkom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 3 Co 237/2018 z 29. novembra 2018 (právoplatného 3. januára 2019), pozn.].

12. Podľa § 58 zákona o ústavnom súde od ústneho pojednávania môže ústavný súd so súhlasom účastníkov konania upustiť, ak od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

13. Ústavný súd sa vzhľadom na nasledujúce okolnosti rozhodol upustiť od ústneho pojednania veci napriek tomu, že sťažovateľ vo svojom vyjadrení zo 7. marca 2018 na ústnom pojednaní veci trval. Sťažovateľ vo vyjadrení sťažovateľa neakcentuje potrebu vypočutia pred súdom, ale zotrvanie na ústnom pojednaní *de facto* odôvodňuje sťažnostnou argumentáciou popisujúcou skutkový stav veci, ktorý nie je sporný (odporca ho nespochybňuje) a ktorý ústavný súd konfrontoval so stavom zapožičaného spisu. Skoršie pojednanie veci ústavným súdom bolo blokové, ako je uvedené v časti I bode 3 tohto rozhodnutia, skutočnosťou, že veci nebol pridelený zákonný sudca. Sťažovateľ nariadenie ústneho pojednávania už počas tohto obdobia urgoval podaním zo 14. mája 2019. Podaním z 23. júla 2019 a 21. októbra 2019 vec urgoval opätovne, odvolávajúc sa na zhoršujúci sa zdravotný stav (toto tvrdenie nedoložil žiadnym dokladom, pozn.). Z podaní sťažovateľa možno teda kontinuálne badať zámer urgovať pojednanie veci. Pred ústavným súdom však

sťažovateľ trvá na požiadavke prejednať vec ústne, čo v dôsledku znamená opäť jej „isté zdržanie“ spojené s nariadením a predvolaním účastníkov na pojednávanie. Explicitné znenie § 58 zákona o ústavnom súde vypočítava ako okolnosti rozhodujúce pre upustenie od ústneho pojednávania súhlas oboch účastníkov konania za podmienky, že od pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. Vzhľadom na to, že vec je pred všeobecnými súdmi uzavretá a chronologicky sa v postupe okresného súdu nemôže zmeniť nič; vzhľadom na to, že účastníci sa nesporia o skutkové okolnosti ani o právne posúdenie veci, pretože okresný súd vo svojom vyjadrení zároveň uznáva porušenie práva sťažovateľa a súhlasí s upustením od ústneho pojednania veci; za danej situácie sťažovateľ pred ústavným súdom nemá čo bližšie objasňovať ani s kým viesť kontradiktórne spor. Ústne pojednávanie by v tomto prípade azda splnilo funkciu verejného vypočutia tvrdení sťažovateľa, tie sú však už prednesené v ústavnej sťažnosti a zároveň sú obsahom tohto rozhodnutia. Vrátiac sa teda k zameraniu vôle sťažovateľa, ktorá spočíva v urgencii pojednania veci (ústne!), ústavný súd musí pripomenúť, že sťažovateľ sa vlastným prejavom vôle dostáva tiež do postavenia, v ktorom paradoxne urýchlené pojednanie veci brzdí a z istého uhla pohľadu si spôsobuje ďalšiu záťaž, pretože ústavný súd v prípade neopodstatnenosti nariadenia pojednávania nezvykne sťažovateľom v obdobných prípadoch priznávať trovy spojené s ich účasťou na pojednávaní (napr. III. ÚS 335/2016). Vzhľadom na uvedené ústavný súd považoval podania sťažovateľa ako vôľovo prioritne zamerané na promptné ukončenie pojednávanej veci (čo sa aj tak nepodarilo, pretože vec bola napokon rozhodnutá všeobecnými súdmi skôr, ako je vydané toto rozhodnutie ústavného súdu) a časť vôle vyjadrenej v požiadavke na ústne pojednanie veci nepovažoval za bezrozporne vážnu, pretože svojím dôsledkom negovala viacnásobne urgovanú požiadavku na promptnosť ukončenia už aj tak extrémne dlho trvajúceho pojednania veci, neúčelne navyšovala trovy konania a k objasneniu stavu veci nemala čo priniesť. V súčasnosti je vec uzavretá a ústavný súd si uvedomuje, že ponecháva otvorenú otázku, či by ústne pertraktovanie veci sťažovateľovi poslúžilo skôr satisfakčne. Ústavný súd však svojím postojom nemá záujem bagatelizovať funkciu transparentného ústneho pojednania veci pred súdom v abstraktnej rovine, ale v konkrétnom prípade sa čo najviac snaží vyvážiť medzi cieľom sťažovateľa efektívne sa domôcť práva a cieľom odporcu efektívne sa brániť pri zohľadnení ostatných okolností prípadu a zachovaní rozumnosti v procese, ktorý má týmto cieľom slúžiť. Na dôvažok

ústavný súd dodáva, že sťažovateľovmu nároku bolo týmto rozhodnutím vyhovené v plnom rozsahu (vynímajúc výšku požadovanej satisfakcie, ktorú však sťažovateľ bez výhrad riadne neodôvodnil, s čím sa ústavný súd vysporiadava v časti V bode 42 tohto rozhodnutia.

III.

Relevantná právna úprava a judikatúrne východiská ústavného súdu

14. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

15. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

16. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon o ústavnom súde, ktorý sa pri zachovaní právnych účinkov úkonov, ktoré v konaní nastali do 28. februára 2019, použije aj na konania začaté do 28. februára 2019 (§ 246 ods. 1 a 2).

17. Podľa čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov.

18. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

19. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia

štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy preto nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (I. ÚS 10/98).

20. Povinnosťou súdov vyplývajúcou zo základného práva účastníkov súdneho konania na prerokovanie ich veci bez zbytočných prietáhov v kontexte medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky je garantovať účastníkom súdneho konania právo na prerokovanie ich veci v primeranej dobe (v zmysle čl. 6 ods. 1 dohovoru) a zabezpečiť odstránenie stavu právnej neistoty osoby domáhajúcej sa rozhodnutia štátneho orgánu v primeranej dobe (III. ÚS 111/04, III. ÚS 11/05).

21. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (obdobne III. ÚS 127/03, IV. ÚS 221/04).

22. Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a nadväzne i judikatúra ústavného súdu sa tiež ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci)

v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval aj v danom prípade.

IV.

Právne hodnotenie ústavným súdom

IV.1 K obsahu súdneho spisu okresného súdu v napadnutom konaní

23. Súčasťou vyjadrenia okresného súdu k ústavnej sťažnosti bol aj tento prehľad procesných úkonov doterajšieho priebehu napadnutého konania v období po náleze ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 148/2014 z 9. decembra 2014:

„Súd nárok žalobcu na náhradu ušlého zisku v rozsudku sp. zn. 34C/108/2002-709 z 26.11.2013 vylúčil na samostatné konanie, ktoré sa od 22.4.2015 vedie pod novou sp. zn. 15C/226/2015.

Súd nariadil na prejednanie veci pojednávanie na 24.9.2015. Toto pojednávanie následne pre dočasnú práceneschopnosť sudkyne preročil na 29.9.2015.

Na pojednávaní dňa 29.9.2015 súd vec prejednal a pojednávanie odročil na 29.10.2015 za účelom doplnenia dokazovania.

Pojednávanie nariadené na 29.10.2015 bolo následne pre účasť sudkyne na školení preročené na 24.11.2015.

Na pojednávaní dňa 24.11.2015 súd vec prejednal a pojednávanie odročil na 14.1.2016 za účelom doplnenia dokazovania.

Na pojednávaní dňa 14.1.2016 súd doplnil dokazovanie vo veci a vyhlásil rozsudok, ktorým žalobu zamietol a rozhodol, že o náhrade trov konania rozhodne samostatným uznesením.

Proti rozsudku sp. zn. 15C/226/2015-213 zo 14.1.2016 podal dňa 15.2.2016 odvolanie žalobca.

Dňa 29.7.2016 bol spis predložený na rozhodnutie o odvolaní Krajskému súdu v Košiciach.

Uznesením sp. zn. 3Co/297/2016-322 z 25.8.2016 odvolací súd vrátil vec súdu prvej inštancie ako predčasne predloženú.

Dňa 26.10.2016 bol spis opakovane predložený na rozhodnutie o odvolaní Krajskému súdu v Košiciach.

Krajský súd v Košiciach uznesením sp. zn. 3Co/377/2016-397 zo 24.8.2017 zrušil rozsudok súdu prvej inštancie a vec vrátil na ďalšie konanie.

Ďalšie pojednávanie súd nariadil na 23.1.2018. Po prejednaní veci súd pojednávanie odročil na 6.3.2018. Na toto pojednávanie súd predvolal svedkov [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ].“

24. Obsah zapožičaného súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 15 C 226/2015 potvrdzuje úkony uvedené vo vyjadrení okresného súdu a ústavný súd ich považuje za preukázané.

25. Pre úplnosť ústavný súd dodáva, že na základe jeho zistení okresný súd vec meritórne rozhodol rozsudkom sp. zn. 15 C 226/2015 z 15. marca 2018 a tento rozsudok potvrdil Krajský súd v Košiciach rozsudkom sp. zn. 3 Co 237/2018 z 29. novembra 2018 (rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť 3. januára 2019). Vec je teda právoplatne skončená.

IV.2 Vyhodnotenie postupu okresného súdu

26. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

27. Táto povinnosť súdu a sudcu vyplývala do 30. júna 2016 z ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý bol s účinnosťou od 1. júla 2016 zrušený, a počnúc týmto dňom je úprava civilného sporového, civilného mimosporového a správneho súdneho konania predmetom Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), Civilného mimosporového poriadku (ďalej aj „CMP“) a Správneho súdneho poriadku.

28. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov podľa právnej úpravy účinnej do 30. júna 2016 vyplývala z § 6 OSP, ktorý súdu prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými

účastníkmi konania postupoval tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prerokovaná a rozhodnutá, ako aj z § 117 ods. 1 OSP, podľa ktorého bol sudca povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov, a z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, keď sa bude konať nové pojednávanie.

29. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 CSP a čl. 12 CMP, podľa ktorých súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu (podľa Civilného sporového poriadku), resp. účastníkov konania (podľa Civilného mimosporového poriadku) a iných osôb. Tento základný princíp konania je premietnutý do ďalších ustanovení Civilného sporového poriadku, Civilného mimosporového poriadku a Správneho súdneho poriadku so zohľadnením osobitostí jednotlivých druhov konaní tvoriacich predmet úpravy týchto poriadkov.

30. Napríklad povinnosť súdu konať bez prietáhov vyplýva z § 157 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania, z § 153 CSP o sudcovskej koncentrácii konania, ďalej z § 168 – § 172 CSP o predbežnom prejednaní sporu a následkoch neprítomnosti strán aj z § 179 ods. 1 CSP, podľa ktorého pojednávanie vedie súd tak, aby sa mohlo rozhodnúť spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania a účel tohto zákona, alebo § 183 ods. 1 prvej vety CSP, podľa ktorej pojednávanie sa môže odročiť len z dôležitých dôvodov.

31. Vychádzajúc zo základných kritérií hodnotenia prejednávania veci v primeranej lehote uvedených v bode 22 odôvodnenia tohto nálezu, ústavný súd otázku existencie

zbytočných prieráhov v konaní a porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru skúma vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu, a preto aj v prípade sťažovateľa preskúmal z hľadiska charakteru prejednávanej veci jej skutkovú a právnu zložitosť, ďalej správanie sťažovateľa v priebehu konania a postup okresného súdu.

32. Pokiaľ ide o kritérium právna a skutková zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že spory, v ktorých sa rozhoduje o návrhoch na zaplatenie peňažného plnenia, na základe zmluvy o nájme, resp. podnájme nebytových priestorov, tvoria súčasť bežnej sporovej agendy všeobecných súdov, pričom o takýto prípad ide aj v predmetnej veci. Ústavný súd poznamenáva, že napadnuté konanie nie je právne zložité, a ďalej konštatuje, že vzhľadom na okolnosti veci pripúšťa určitý stupeň skutkovej zložitosti (či neprehľadnosti) veci, čím však nie je možné okresný súd zbaviť zodpovednosti za priebeh napadnutého konania v súvislosti s posudzovaním existencie zbytočných prieráhov.

33. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či v napadnutom konaní mohlo dôjsť k zbytočným prierahom, bolo správanie sťažovateľa ako strany sporu. Ústavný súd nezistil na strane sťažovateľa také skutočnosti, ktoré by zásadným spôsobom ovplyvnili dĺžku napadnutého konania.

34. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa, bol postup okresného súdu. Ústavný súd, zohľadňujúc postup okresného súdu, pri hodnotení efektivity procesných úkonov okresného súdu prihliadol aj na skutočnosť, že v posudzovanom ide o reštančnú vec, v ktorej ústavný súd už vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieráhov (nález ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 148/2014 z 9. decembra 2014 v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 34 C 108/2002, z ktorého bola napadnutá vec vylúčená na samostatné konanie). Postup okresného súdu po predmetnom náleze ústavného súdu bol opätovne nekoordinovaný, čo sa týka ustálenia skutkového stavu (opätovné odročenie pojednávania pre účely doplnenia dokazovania). Uvedené zvýraznilo aj zrušenie meritórneho rozhodnutia okresného súdu sp. zn. 15 C 226/2015

zo 14. januára 2016 Krajským súdom v Košiciach. Následne bolo vo veci vykonávané dokazovanie predvolaním svedkov. Vec sa napokon okresnému súdu podarilo meritórne rozhodnúť až 15. marca 2018, pričom zákonná sudkyňa bola na pried'ahy v konaní upozorňovaná predsedom okresného súdu (20. októbra 2016).

35. Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným pried'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

V.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

36. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

37. Ústavný súd rozhodol, že základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných pried'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jeho veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru boli postupom okresného súdu v napadnutom konaní porušené. Zároveň ústavný súd v sťažovateľovej veci už vyslovil porušenie základného práva na bezpried'ahové konanie a prikázal vo veci konať bez pried'ahov (v pôvodnom konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 34 C 108/2002, z ktorého bola vec vylúčená na samostatné konanie), napriek tomu sa sťažovateľovej veci nevenovala osobitná pozornosť a neprijali sa účinné opatrenia.

38. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

39. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal.

40. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

41. Podľa § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prizná sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva alebo slobody, je povinný sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu. Ak ten, komu bolo uložené zaplatiť sťažovateľovi finančné zadosťučinenie, v tejto lehote priznané finančné zadosťučinenie sťažovateľovi nezaplatí, v zmysle odseku 2 citovaného ustanovenia sa zvyšuje finančné zadosťučinenie priznané ústavným súdom o 5 % za každý aj začatý rok omeškania až do jeho zaplatenia.

42. Sťažovateľ sa domáha priznania finančného zadosťučinenia v sume 50 000 € z presne nešpecifikovaných dôvodov (sťažovateľ otázku opodstatnenosti výšky požadovanej satisfakcie otvára len v petite ústavnej sťažnosti, a to prostým formulovaním takej požiadavky). Len s prihliadnutím na predchádzajúci kontext ústavnej sťažnosti možno z jej odôvodnenia vzdialene abstrahovať, že sťažovateľ poukazuje okrem iného aj na právnu neistotu vyvolanú neefektívnym postupom a nečinnosťou okresného súdu v napadnutom konaní.

43. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

44. Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd uznal za odôvodnené priznať sťažovateľovi aj finančné zadosťučinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde v sume 1 000 €. Ústavný súd pritom prihliadol najmä na to, že okresný súd ostal v konaní o sťažovateľovej veci nepružný aj po konštatovaní porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 34 C 108/2002, z ktorého bola vyčlenená vec sťažovateľa na samostatné konanie (sp. zn. 15 C 226/2015) v spojení s málo efektívnym postupom predchádzajúcim meritórnemu rozhodnutiu veci. K uvedenému sa pridala neefektívnosť meritórneho rozhodnutia, ktoré bolo na odvolanie sťažovateľa zrušené súdom odvolacím.

45. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

46. S prihliadnutím na dĺžku konania okresného súdu vedeného pod sp. zn. 15 C 226/2015 (približne 3 roky), berúc do úvahy už uvedené okolnosti veci, považoval ústavný súd priznanie sumy 1 000 € za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde (bod 2 výroku tohto rozhodnutia).

VI.

Trovy konania

47. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

48. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal pri prvých dvoch úkonoch právnej služby z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2016, ktorá bola 884 €, a pri treťom úkone právnej služby

z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2017, ktorá bola 921 €.

49. Náhradu priznal za tri úkony právnej služby (prevzatie, prípravu zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti a stanovisko k vyjadreniu okresného súdu) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Náhrada za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2017 (2 x 147,33 €) a za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2018 (1 x 153,50 €) predstavuje spolu s režijným paušálom (2 x 8,84 € a 1 x 9,21 €) sumu 475,05 €. Právny zástupca sťažovateľa ústavnému súdu nedoložil osvedčenie o registrácii pre daň z pridanej hodnoty a ústavný súd v zozname daňových subjektov registrovaných pre daň z pridanej hodnoty registráciu právneho zástupcu sťažovateľa nezistil. Trovy právneho zastúpenia boli preto priznané v celkovej sume 475,05 €.

50. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP; bod 3 výroku tohto rozhodnutia).

51. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. novembra 2019

Mojmír Mamojka
predseda senátu